

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
& ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ
ΝΕΑΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
(Κ.Α.Π)

Αύγουστος 2007

Όπως είναι γνωστό, προκειμένου να αξιολογηθεί η επίδραση της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π) και τα γενικότερα νέα δεδομένα στον αγροτικό τομέα, με απόφαση της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων καταρτίστηκαν 13 περιφερειακές μελέτες, μία για κάθε διοικητική περιφέρεια της χώρας από αναδόχους σύνταξης που επελέγησαν μετά από διενέργεια Διεθνών Δημόσιων Διαγωνισμών.

Κάθε ανάδοχος έπρεπε αφενός να καταγράψει την υφιστάμενη κατάσταση σε όλους τους νομούς της κάθε περιφέρειας και αφετέρου να ολοκληρώσει τη διαβούλευση με τους συλλογικούς φορείς (αυτοδιοικητικούς, συνεταιριστικές οργανώσεις, επιμελητήρια, κ.λπ.) και να ενσωματώσει τις θετικές προτάσεις, παρατηρήσεις, επισημάνσεις τους, αξιοποιώντας παράλληλα τα δεδομένα της περιοχής, της επιστημονικής έρευνας καθώς και τις οδηγίες των αρμόδιων Διευθύνσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων στο τελικό παραδοτέο κείμενο της μελέτης.

Παρακάτω παραθέτουμε για ενημέρωση κάθε ενδιαφερομένου τις κυριότερες από τις προτεινόμενες στη μελέτη προτάσεις και αναγκαίες παρεμβάσεις για τον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα καθώς και την επίδραση τους στο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον.

ΣΤΟΧΟΙ & ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Η αγροτική ανάπτυξη της Περιφέρειας σηματοδοτείται από την επίτευξη των ακόλουθων στρατηγικών στόχων:

- Αξιοποίηση των υπαρκτών πλεονεκτημάτων, δυνατοτήτων και ευκαιριών για τη βελτίωση της ανάπτυξης, κυρίως σε τοπικό επίπεδο, ακολουθώντας τη στρατηγική της Λισσαβόνας για διαφοροποίηση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο (αύξηση - ανάπτυξη και θέσεις εργασίας).
- Αξιοποίηση της μεγάλης ποικιλίας μικροκλιμάτων και ειδικών συνθηκών για την παραγωγή τοπικών προϊόντων περιλαμβανομένης και της βιολογικής ή ολοκληρωμένης παραγωγής συνοδευόμενη από συγκεκριμένη μορφή μεταποίησης, εμπορίας και προώθησης. Επιδιώκεται η εφαρμογή όλων των δυνατών παρεμβάσεων που αφορούν την «ποιότητα» των προϊόντων και των τροφίμων. Συγχρόνως με τις παραπάνω παρεμβάσεις επιδιώκεται η ανάπτυξη διαφοροποιημένων σε σχέση με τη γεωργία και δασοκομία δραστηριοτήτων (τουρισμός, αγροτουρισμός, μικρές επιχειρήσεις κ.λπ.).
- Εξασφάλιση των προϋποθέσεων υλοποίησης της αγροτικής ανάπτυξης με τη συνέχιση της προσπάθειας βελτίωσης της υποδομής του τομέα, που συμβάλλει άμεσα στην ανταγωνιστικότητα.
- Εφαρμογή ολοκληρωμένης προσέγγισης αγροτικής ανάπτυξης στις καπνοπαραγωγικές περιοχές.
- Ολοκληρωμένη παρέμβαση ή και αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, με καλλιέργειες ενεργειακών φυτών σε βαμβακο-παραγωγικές περιοχές.
- Προώθηση της αναδιάρθρωσης της καλλιέργειας των ζαχαρότευτλων με ενεργειακές καλλιέργειες.
- Προσπάθεια διείσδυσης του ελαιόλαδου στις αγορές του εξωτερικού με ιδιαίτερη προβολή και ειδική πιστοποίηση του.
- Στήριξη της κτηνοτροφίας ώστε να αναστραφεί η σχέση μεταξύ ζωικής και φυτικής παραγωγής υπέρ της ζωικής, αυξάνοντας την προστιθέμενη αξία του τομέα και την ανταγωνιστικότητά του.
- Χρησιμοποίηση των νέων κατευθύνσεων ανάπτυξης στο πλαίσιο της επαγγελματικής κατάρτισης και όχι μόνο, με την υιοθέτηση των στρατηγικών της

Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ για την αλλαγή νοοτροπίας παραγωγών, μεταποιητών καταναλωτών αλλά και στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης.

- Στήριξη κατά προτεραιότητα, με σειρά μέτρων νέων γεωργών σε συνδυασμό με την πρόωρη συνταξιοδότηση των γεωργών.
- Προσπάθεια κάλυψης των Ευρωπαϊκών και Διεθνών υποχρεώσεων της χώρας σε ότι αφορά το περιβάλλον (βιοποικιλότητα, νερό, αλλαγές κλίματος, έδαφος).
- Βελτίωση της επιχειρηματικότητας, διατήρηση των θέσεων απασχόλησης (Στρατηγική της Λισσαβόνας) και γενικότερα δημιουργία ελκυστικών συνθηκών για τους κατοίκους, τους επιχειρηματίες και τους επισκέπτες (τουρίστες, κλπ.) στην ύπαιθρο.
- Ολοκληρωμένες τοπικές παρεμβάσεις στην ύπαιθρο αξιοποιώντας τα μέτρα του Άξονα Leader (άξονας 4) και τις δυνατότητες του ΠΑΑ 2007-2013 (άξόνες 1 και 3).
- Σύνδεση της Στρατηγικής για την Αγροτική Ανάπτυξη με το Ελληνικό Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση στο πλαίσιο εφαρμογής εθνικά, της Στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Στόχοι της αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών

Η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών συμβάλλει στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

- Σε μια σύγχρονη, υψηλής ποιότητας γεωργία που ενσωματώνει τα βασικά πρότυπα της κοινοτικής νομοθεσίας σχετικά με το περιβάλλον, την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία και τις καλές συνθήκες διαβίωσης των ζώων, την εργασιακή ασφάλεια, τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες και την αειφόρο χρήση των διαθέσιμων δασικών συντελεστών.
- Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τομέων της γεωργίας (και της δασοκομίας) έτσι ώστε να στηρίζεται κυρίως στην ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων. Στα πλαίσια του έντονου ανταγωνισμού οι τομείς της γεωργίας και των τροφίμων πρέπει να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που παρέχει η αγορά μέσω καινοτομιών για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, επεξεργασιών και τεχνολογιών.

- Στην αξιοποίηση των ιδιαίτερων φυσικών χαρακτηριστικών των περιοχών της Περιφέρειας, την άμβλυση των ανισοτήτων μεταξύ τους και την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργήσε η αναθεώρηση της ΚΑΠ.

Η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών δεν εξασφαλίζει από μόνη της τη βιώσιμη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, η βιώσιμη ανάπτυξη στηρίζεται με παράλληλα μέτρα που αποβλέπουν:

- Στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και στην ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της οικονομικής δραστηριότητας.
- Στη βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου μέσω της παροχής στήριξης για τη διαχείριση της γης.

Στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας οι παρεμβάσεις που επιλέχθηκαν, ενδεικτικά, ανά τομέα είναι οι ακόλουθες:

A. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Φυτική παραγωγή

1. Χειμερινά σιτηρά

- Αντικατάσταση των χειμερινών σιτηρών, λόγω της καλλιέργειας τους σε ξηρικές περιοχές, από ενεργειακά φυτά, κυρίως στους Νομούς Κιλκίς, Θεσσαλονίκης και Σερρών.
- Βελτίωση και δημιουργία ποικιλιών με μειωμένες απαιτήσεις νερού, ανθεκτικών στην ξηρασία, κρύο, ασθένειες, έντομα, με ικανοποιητική απόδοση και υψηλή ποιότητα προϊόντος. Ειδικότερα στο:
 - ✓ Ρύζι: δημιουργία ποικιλιών τύπου Indica
 - ✓ Κριθάρι: δημιουργία ποικιλιών με καλή βυνοποιητική απόδοση, αξιοποίηση αλκαλικών εδαφών
 - ✓ Καλαμπόκι: ποικιλίες με υψηλή αποτελεσματικότητα χρήσης Αζώτου (N)
 - ✓ Τριτικάλε: αξιοποίηση υποβαθμισμένων περιθωριακών εδαφών
- Βελτίωση καλλιεργητικών τεχνικών με:
 - ✓ Μελέτη ορθολογικής λίπανσης και άρδευσης (αραβόσιτος)
 - ✓ Μελέτη της τεχνικής της καλλιέργειας με ελαχιστοποίηση των χειρισμών κατεργασίας εδάφους

- ✓ Μελέτη διαφόρων συστημάτων αμειψισποράς και διαχείρισης των υπολειμμάτων των καλλιεργειών, με σκοπό την αύξηση των αποδόσεων και τη μακροχρόνια διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους
- ✓ Παραγωγή κυτταρίνης και/ή βιοαερίου από το άχυρο χειμερινών σιτηρών
- ✓ Παραγωγή γλυκού καλαμποκιού για κατάψυξη ή κονσερβοποίηση, προς ανθρώπινη κατανάλωση

2. Βαμβάκι

- Βελτίωση ποικιλιών ως προς:
 - ✓ Πρωιμότητα
 - ✓ Μειωμένες εισροές (νερό, λίπασμα, φάρμακα)
 - ✓ Ποιοτικά χαρακτηριστικά (αντοχή, λεπτότητα, ωριμότητα, ευκολία εκκοκκισμού, εκατοστιαία αναλογία ινών)
- Βελτίωση ποιότητας σπόρου σποράς (αποχνώωση, απολύμανση, επένδυση) και παραγωγή του.
- Βελτίωση καλλιεργητικών τεχνικών με:
 - ✓ Συστήματα αμειψισποράς
 - ✓ Ορθολογική άρδευση
 - ✓ Ρυθμιστές ανάπτυξης
 - ✓ Ολοκληρωμένη αντιμετώπιση εχθρών και ασθενειών
 - ✓ Μειωμένη κατεργασία και συμπίεση εδάφους
- Αξιοποίηση υποπροϊόντων εκκοκκιστηρίων και αποχνοωτηρίων.
- Καθορισμός ζωνών καλλιέργειας με συνιστώμενες ποικιλίες που έχουν ομοειδή ποιοτικά χαρακτηριστικά.

3. Καπνός

- Δημιουργία νέων ποικιλιών καπνού ανατολικού τύπου (αρωματικές γεύσεως).
- Βελτίωση ποικιλιών ως προς την ανθεκτικότητα τους σε ιώσεις και δημιουργία βελτιωμένων υβριδίων.
- Βελτίωση καλλιεργητικών τεχνικών (Ολοκληρωμένα συστήματα φυτοπροστασίας, αξιοποίηση υπολειμμάτων καλλιέργειας, ορθολογική λίπανση

ανά περιοχή, ορθολογική άρδευση, αμειψισπορά, αποστάσεις φύτευσης, βελτίωση προβληματικών εδαφών).

4. Ζαχαρότευτλα

- Βελτίωση ποικιλιών ως προς:
 - ✓ Ποιοτικά χαρακτηριστικά (υψηλός σακχαρικός τίτλος σε υψηλή παραγωγή)
 - ✓ Αντοχή σε εχθρούς, ασθένειες, ξηρασία και ζιζανιοκτόνα
 - ✓ Αξιολόγηση άγριων συγγενικών ειδών.
- Βελτίωση καλλιεργητικών τεχνικών (Ορθολογική λίπανση, άρδευση, ολοκληρωμένα συστήματα καλλιέργειας, ολοκληρωμένα συστήματα φυτοπροστασίας, σωστή κατεργασία εδάφους).

5. Αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά

- Συλλογή, διατήρηση και αξιολόγηση αυτοφυούς γενετικού υλικού.
- Δημιουργία τράπεζας γενετικού υλικού.
- Παραγωγή πολλαπλασιαστικού υλικού.
- Δημιουργία γονότυπων υψηλής ποιότητας και μεγάλων αποδόσεων και in vitro (εργαστηριακά) πολλαπλασιασμός τους.
- Βελτίωση καλλιεργητικών τεχνικών (Εκμηχάνιση καλλιέργειας, εφαρμογή κατάλληλης θρέψης, πιλοτικές βιολογικές καλλιέργειες αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, κατάλληλες για τις διάφορες κλιματικές ζώνες και παραλαβή των αιθέριων ελαίων τους).
- Βελτίωση μετασυλλεκτικών χειρισμών ως προς την ξήρανση, συσκευασία και παραλαβή αιθέριων ελαίων.
- Διερεύνηση εγχώριας και διεθνούς αγοράς για απορρόφηση των προϊόντων.

6. Κτηνοτροφικά φυτά και όσπρια

- Βελτίωση ποικιλιών ως προς την αντοχή τους στις ασθένειες και στην ξηρασία.
- Βελτίωση ποικιλιών μηδικής για ξηρικούς λειμώνες, χειμερινή αναβλάστηση, αντοχή στο κρύο και μακροζωία.
- Δημιουργία ποικιλιών οσπρίων υψηλής ποιότητας.
- Δημιουργία ποικιλιών αγρωστωδών για χλοοτάπητες.

- Συλλογή γενετικού υλικού ντόπιων πληθυσμών.
- Βελτίωση καλλιεργητικών τεχνικών με:
 - ✓ Μελέτη αζωτοβακτηρίων για περιορισμένη χρήση λιπασμάτων
 - ✓ Μελέτη παραγόντων που επηρεάζουν τη βραστικότητα των οσπρίων
 - ✓ Εκμηχάνιση καλλιέργειας
 - ✓ Ολοκληρωμένη καταπολέμηση εχθρών, ασθενειών και ζιζανίων
- Εξεύρεση εργαστηριακών και βιομηχανικών μεθόδων απομόνωσης των πρωτεϊνών και υδατανθράκων για βιομηχανική χρήση και ανθρώπινη κατανάλωση
- Χρησιμοποίηση κτηνοτροφικών φυτών και οσπρίων σε σιτηρέσια αγροτικών ζώων (πειράματα διατροφής)
- Συστηματική απογραφή χαρακτηριστικών συστημάτων βοσκών -κατάταξη σε κατηγορίες.

7. Λαχανοκομία-Ανθοκομία

Γενικές Παρεμβάσεις

- Ανάπτυξη νέων τεχνικών καλλιέργειας ανθοκηπευτικών (υδροπονία κ.λπ.) με αξιοποίηση και τυποποίηση υλικών εγχώριας προέλευσης (υποστρώματα – εδαφικά μίγματα).
- Αξιοποίηση στερεών και υγρών υπολειμμάτων βιολογικού καθαρισμού για χρήση σε καλλιέργειες ανθοκηπευτικών ειδών.
- Ανάπτυξη εναλλακτικών μεθόδων απολύμανσης εδάφους και μιγμάτων, φιλικών προς το περιβάλλον.
- Διατήρηση της ποιότητας ανθοκηπευτικών προϊόντων μετά τη συγκομιδή με κατάλληλους χειρισμούς διαλογής, τυποποίησης, συσκευασίας, συντήρησης και μεταφοράς.
- Διερεύνηση των κατάλληλων εδαφοκλιματικών συνθηκών για υπαίθρια ή υπό κάλυψη καλλιέργεια ανθοκηπευτικών.
- Μελέτη εφαρμογής ορθολογικής λίπανσης, με έμφαση στην υδρολίπανση, με στόχο την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και προστασία του

περιβάλλοντος. Επίδραση της λίπανσης στην ποιότητα των λαχανικών (νιτρικά, νιτρώδη κ.λπ.) και εξοικονόμηση νερού στις ανθοκηπευτικές καλλιέργειες.

- Μελέτη καλλιεργητικών και βιολογικών μεθόδων για ολοκληρωμένη καταπολέμηση εχθρών και ασθενειών των ανθοκηπευτικών καλλιεργειών.
- Μελέτη προβλημάτων φυσιολογίας που σχετίζονται με την παραγωγή των ανθοκηπευτικών προϊόντων και της πατάτας.

Λαχανοκομικές Καλλιέργειες

- Δημιουργία ελληνικών ποικιλιών και υβριδίων λαχανοκομικών ειδών και πατάτας με κλασικές και βιοτεχνολογικές μεθόδους που χαρακτηρίζονται από: βελτιωμένη ποιότητα και απόδοση, ευρεία ή ειδική προσαρμοστικότητα, μειωμένη χρήση εισροών, αντοχή σε ασθένειες, καταλληλότητα για βιομηχανική χρήση και επεξεργασία.
- Συνεχής αξιολόγηση νέων ποικιλιών και υβριδίων, κατάλληλων για καλλιέργεια στο θερμοκήπιο ή στο ύπαιθρο. Μελέτη εδαφοκάλυψης κηπευτικών καλλιεργειών.
- Δημιουργία και παραγωγή εγχώριου πολλαπλασιαστικού υλικού και βελτίωση υποστρωμάτων για την καλλιέργεια μανιταριού.
- Μελέτη αειφορικών συστημάτων καλλιέργειας (βιολογικές καλλιέργειες).
- Μελέτη της εφαρμογής του εμβολιασμού των κηπευτικών φυτών σε υποκείμενα για την αντιμετώπιση παθογόνων και αντίξων συνθηκών εδάφους, με παράλληλη διερεύνηση της επίδρασης των υποκειμένων στην ποιότητα και απόδοση των παραγόμενων προϊόντων.
- Αναζήτηση και συλλογή αξιολογών τοπικών πληθυσμών κηπευτικών, βελτίωση και εγγραφή τους στον εθνικό κατάλογο.
- Δημιουργία νέων ελληνικών ποικιλιών πατάτας. Άμεση αξιοποίηση ποικιλιών πατάτας με χρήση ιστοκαλλιέργειας για παραγωγή όλων των σταδίων πατατόσπορου για κάλυψη αναγκών της χώρας και για εξαγωγές.
- Μελέτη πτήσεων αφίδων σε περιοχές σποροπαραγωγής πατάτας.
- Βελτίωση μεθοδολογίας προβλάστησης πατατόσπορου καλοκαιρινής φύτευσης με χρήση φιλικών προς το περιβάλλον ουσιών.
- Ανάπτυξη εργαστηριακών μεθόδων ελέγχου ταυτότητας ποικιλιών.

- Διερεύνηση της επίδρασης των παραγόντων του περιβάλλοντος Θερμοκηπίων (με έμφαση στις ελάχιστες ανεκτές θερμοκρασίες για εξοικονόμηση ενέργειας στην απόδοση των καλλιεργειών και την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων).
- Εφαρμογή του πλαισίου προδιαγραφών της εμπορίας των λαχανικών, που θεσπίστηκε από την Ε.Ε.

Ανθοκομικές Καλλιέργειες

- Αξιοποίηση αυτοφυών φυτών της μεσογειακής χλωρίδας για ανθοκομική χρήση, καθώς και διερεύνηση της προσαρμοστικότητας νέων καλλωπιστικών φυτών στις κλιματολογικές συνθήκες του ελληνικού χώρου.
- Βελτιστοποίηση των συνθηκών αναπαραγωγής ανθοκομικών φυτών με κλασικές και in vitro τεχνικές.
- Βελτίωση - συμπλήρωση τεχνογνωσίας για παραγωγή καλλωπιστικού φυτικού υλικού συγκεκριμένων προδιαγραφών για το αστικό περιβάλλον.
- Διατήρηση και συλλογή γενετικού υλικού αυτοφυών φυτών της μεσογειακής χλωρίδας για ανθοκομική χρήση.

8. Δενδρώδεις καλλιέργειες - Αμπελοκαλλιέργεια

Γενικές Παρεμβάσεις

- Αύξηση ανταγωνιστικότητας (βελτίωση ποιότητας και μείωση κόστους παραγωγής).
- Αναδιάρθρωση των δενδροκομικών καλλιεργειών. Προώθηση νέων δενδροκομικών καλλιεργειών κατάλληλων για παραγωγή νέων νωπών ή μεταποιημένων προϊόντων.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή βιολογικών συστημάτων παραγωγής προϊόντων για τη μείωση της μόλυνσης του περιβάλλοντος και τη διασφάλιση της υγείας του καταναλωτή.
- Αξιοποίηση ορεινών (καρυδιά καστανιά, μηλιά, κερασιά) και μειονεκτικών περιοχών (χαρουπιά. αμυγδαλιά. φιστικιά, χοχόμπα, συκιά, φραγκοσυκιά).
- Επισήμανση, συλλογή, αξιολόγηση και διατήρηση γενετικού υλικού οπωροφόρων.

Ελιά

- Αναδιάρθρωση των ποικιλιών με άλλα είδη ή άλλες ποικιλίες ανάλογα με το κλίμα και το έδαφος.
- Ανανέωση των παλαιών - γηρασμένων ελαιώνων.
- Εκμηχάνιση των καλλιεργητικών εργασιών, ιδιαίτερα της συγκομιδής και της καταπολέμησης του δάκου.
- Ανάπτυξη της ολοκληρωμένης καλλιέργειας των ελαιόδεντρων (ορθολογική λίπανση- εναλλακτική φυτοπροστασία).
- Προώθηση παραγωγής βιολογικής καλλιέργειας

Λοιπές Δενδρώδεις Καλλιέργειες

- Βελτίωση ποικιλιών και υποκειμένων ως προς την αντοχή σε βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες, το νανισμό (κερασιά - μηλιά), την συμφωνία υποκειμένου – εμβολίου, την ευκολία πολλαπλασιασμού, την αξιολόγηση υποκειμένων και τη δημιουργία υποκειμένων
- Βελτίωση τεχνικών καλλιέργειας
 - ✓ Τεχνικές διαμόρφωσης σχήματος και καρποφορίας
 - ✓ Τεχνικές αραιώματος καρπών
 - ✓ Ορθολογική διαχείριση καλλιέργειας (Φυσιολογία, θρέψη, λίπανση, άρδευση, χειρισμοί εδάφους)
 - ✓ Κριτήρια ωρίμανσης καρπών και τεχνικές συγκομιδής
 - ✓ Μηχανοποίηση συγκομιδής στα ακρόδρυα και ελιά
- Βελτίωση μετασυλλεκτικών χειρισμών(τυποποίηση, μεταφορά, συντήρηση)

Αμπελοκαλλιέργεια

- Εισαγωγή και δημιουργία νέων επιτραπέζιων ποικιλιών, έτσι ώστε να ελαττωθεί η υπερπροσφορά ορισμένων ποικιλιών και να διευρυνθεί ο χρόνος συγκομιδής.
- Βελτίωση των συνθηκών συντήρησης και μεταφοράς επιτραπέζιων σταφυλιών.
- Διαμόρφωση τοπικών οίνων και οίνων ανώτερης ποιότητας, αφού προηγηθεί επιλογή κλώνων και ποικιλιών οινοποίησης και ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη σχέση που τα συνδέει με το μικροπεριβάλλον τους (έδαφος- κλίμα).

- Δημιουργία τοπικών οίνων από βιολογική πρώτη ύλη, με την αξιοποίηση των μικροκλιμάτων ορισμένων περιοχών, όπως π.χ. Γουμένισσας.
- Διάσωση, διατήρηση αξιολόγηση και αξιοποίηση γενετικών πόρων
- Εμπλουτισμός των αμπελογραφικών συλλογών, αμπελογραφική περιγραφή και ταυτοποίηση των γονοτύπων με κλασικές και βιοτεχνολογικές μεθόδους
- Αμπελοοινική αξιολόγηση και αξιοποίηση των ποικιλιών
- Εισαγωγή και αξιολόγηση υποκειμένων και ποικιλιών
- Γενετική βελτίωση με:
 - ✓ Κλωνική επιλογή αυτόχθονων ποικιλιών
 - ✓ Δημιουργία νέων ποικιλιών *Vitis vinifera* με υβριδισμό ή μηχανική
- Για τη βελτίωση του προϊόντος απαιτείται ορθολογική διαχείριση της αμπελοκαλλιέργειας όπως, κατάλληλα συστήματα φύτευσης και μόρφωσης, φυσιολογίας, θρέψης, λίπανσης, άρδευσης, χλωρών κλαδεμάτων, ολοκληρωμένη διαχείριση της καλλιέργειας και εφαρμογή φυτορρυθμιστικών ουσιών.
- Μελέτη αλληλεπιδράσεων φυσικού περιβάλλοντος και γονοτύπων και καθορισμός ζωνών καλλιέργειας
- Βελτίωση αναπαραγωγικού υλικού με:
 - ✓ Σχήμα Παραγωγής - διαχείρισης και σχήμα ελέγχου φυτικού υλικού απαλλαγμένου ιώσεων.
 - ✓ Επιδημιολογικοί έλεγχοι
 - ✓ Ανάπτυξη ανοσολογικών και μοριακών διαγνωστικών μεθόδων ιώσεων

Ζωική παραγωγή

Γενικές Παρεμβάσεις

- Γενετική βελτίωση φυλών.
- Παραγωγή γενετικού υλικού για την κτηνοτροφία.
- Οργάνωση των κτηνοτρόφων σε ομάδες παραγωγών.
- Βελτίωση των συνθηκών εκτροφής και διατροφής.

- Συνεκτίμηση των συνεπειών των δασικών πυρκαγιών στην κτηνοτροφία, κατά τη μελέτη και εκτέλεση των έργων αποκατάστασης καμένων εκτάσεων.
- Αναβάθμιση της βοσκοϊκανότητας των βοσκοτόπων με βελτίωση της σύνθεσης της βλάστησης αυτών, εφαρμογή στους υποβαθμισμένους βοσκότοπους του μέτρου της εκτατικοποίησης της κτηνοτροφίας για μία πενταετία, ανόρθωση και βελτίωση θαμνώνων.
- Βελτίωση των υποδομών των φυσικών βοσκοτόπων (δίκτυο δρόμων, φράγματα νερού και λιμνοδεξαμενές, στέγαστρα ζώων, φυτείες αρωματικών φυτών κλπ.)
- Προώθηση της εγκατάστασης φωτοβολταϊκών τόξων στις σταβλικές εγκαταστάσεις, που στερούνται ηλεκτροδότησης.
- Προώθηση και οργάνωση επώνυμων «φυσικών κτηνοτροφικών πάρκων» στους φυσικούς βοσκότοπους (μέσω της συνεργασίας μεταξύ των κτηνοτροφικών μονάδων στην παραγωγή και προμήθεια ζωοτροφών και λοιπών εφοδίων, στην υγειονομική περίθαλψη των ζώων, στην παραγωγή και διάθεση των προϊόντων ζωικής παραγωγής και στην αξιοποίηση της έρευνας).
- Προώθηση επώνυμων πυρήνων βιολογικής κτηνοτροφίας στις περιοχές «φυσικών κτηνοτροφικών πάρκων» και σε άλλες κτηνοτροφικές περιοχές.
- Ανάπτυξη δικτύων διάθεσης μέρους της ζωικής παραγωγής κατ' ευθείαν στον καταναλωτή.

1. Τομείς Βοοτροφίας και Αιγοπροβατοτροφίας

Γενικές Παρεμβάσεις

- Ανάγκη τεχνικής στήριξης και κυρίως για το management των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Μετεγκατάσταση των κτηνοτροφικών μονάδων και εκσυγχρονισμός των σταβλικών εγκαταστάσεων κυρίως της αιγοπροβατοτροφίας, στοχεύοντας στη βελτίωση των συνθηκών άσκησης της κτηνοτροφίας.
- Βελτίωση του ζωικού κεφαλαίου και αύξηση των αποδόσεων.
- Στήριξη για την οργάνωση των παραγωγών.
- Βελτίωση της αγροτικής οδοποιίας.
- Ρυθμίσεις για τους βοσκότοπους και τη βελτίωσή τους.

- Βιολογική αιγοπροβατοτροφία.

Παρακάτω αναφέρονται πιο εξειδικευμένες παρεμβάσεις ανά κλάδο.

Παρεμβάσεις στη Βοοτροφία

Γαλακτοπαραγωγός Βοοτροφία

- Μείωση του αριθμού του μικρού μεγέθους εκμεταλλεύσεων και αύξησης του μεσαίου μεγέθους.
- Μείωση του αριθμού των αγελάδων και αύξηση της παραγωγικής τους ικανότητας (μέση απόδοση γάλακτος ανά αγελάδα).
- Εκσυγχρονισμός εκμεταλλεύσεων και βελτίωση επιπέδου διαχείρισης τους.

Κρεατοπαραγωγός Βοοτροφία

- Δημιουργία σύγχρονων και οργανωμένων μονάδων, μεγέθους 150 αγελάδων και άνω, σε περιοχές που διαθέτουν τις προϋποθέσεις ελευθέρως βόσκησης και παραγωγής φθηνών ζωοτροφών.
- Χρήση ζώων υψηλών αποδόσεων-παραγωγικότητας.
- Προώθηση βιολογικής βοοτροφίας.

Παρεμβάσεις στην Αιγοπροβατοτροφία

- Στήριξη για τη δημιουργία βιώσιμων μονάδων εκτατικής μορφής, μεγέθους 300-500 ζώων. Στο πλαίσιο αυτό προωθείται η βιολογική αιγοπροβατοτροφία.
- Δημιουργία μονάδων εντατικής μορφής, μεγέθους 300-500 ζώων, με εξασφάλιση φθηνών ζωοτροφών και χρήση ενσιρωμάτων.

2. Χοιροτροφία

- Δημιουργία κατάλληλου θεσμικού και οικονομικού πλαισίου.
- Βελτίωση επιπέδου διαχείρισης των εκμεταλλεύσεων και βελτίωση παραγωγικότητας.
- Ανάπτυξη βιολογικής και εκτατικής χοιροτροφίας σε ορεινές-μειονεκτικές περιοχές.

3. Παρεμβάσεις στην Ορνιθοτροφία

- Δημιουργία σύγχρονων, καθετοποιημένων μονάδων αβγοπαραγωγής άνω των 10.000 ορνίθων και κρεοπαραγωγής άνω των 50.000 νεοσσών ανά εκτροφή.

4. Παρεμβάσεις στην Μελισσοκομία

Υπάρχουν προοπτικές για τον τομέα.

- Αύξηση παραγωγικότητας μελισσοσμηνών με τις άριστες κατά το δυνατόν συνθήκες εκτροφής .
- Αύξηση αριθμού μελισσοσμηνών /εκμετάλλευση.
- Βελτίωση εκτροφής.

5. Παρεμβάσεις στον τομέα της αλιείας

- Προώθηση των ιχθυοκαλλιεργειών και οστρακοκαλλιεργειών διότι ευνοούνται από τις συνθήκες των περιοχών της περιφέρειας.

B. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Γενικές Παρεμβάσεις

- Στήριξη δημιουργίας μικρών μονάδων μεταποίησης τοπικών προϊόντων ποιότητας, σε αγροτικές περιοχές για τη δημιουργία εναλλακτικών πηγών απασχόλησης.
- Εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων υποδομών μεταποίησης.
- Στήριξη της συνεργασίας μεταξύ των μονάδων μεταποίησης. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η συνεργασία μεταξύ των οινοποιείων της Κ. Μακεδονίας και ιδίως των μικρών οινοποιείων που παράγουν οίνους υψηλής ποιότητας.
- Διαφοροποίηση της γκάμας των παραγόμενων προϊόντων
- Διερεύνηση των δυνατοτήτων δημιουργίας μικρών βιώσιμων μονάδων παραγωγής βιοκαυσίμων.

Κατά νομό οι παρεμβάσεις εξειδικεύονται ως εξής:

Νομός Ημαθίας

- Εκσυγχρονισμός, όπου χρειάζεται, των μονάδων μεταποίησης ροδάκινων.
- Συνεργασία των μονάδων της μεταποιητικής βιομηχανίας φρούτων.
- Δημιουργία μονάδων κρέατος.
- Δημιουργία μεταποιητικών μονάδων λαχανικών (κυρίως περιοχές Βέροιας και Πιερικών).

Νομός Θεσσαλονίκης

- Ανάπτυξη της υποδομής εμπορίας και μεταποίησης ρυζιού.
- Δημιουργία μονάδος εμπορίας και μεταποίησης λαχανικών (αφορά κυρίως την περιοχή Θερμαϊκού).
- Εκσυγχρονισμός και συνεργασίας των τοπικών μονάδων επεξεργασίας γάλακτος.

Νομός Κιλκίς

- Συνεργασία των οινοποιείων (Γουμένισσας).
- Δημιουργία υποδομής μεταποίησης κρέατος.
- Στήριξη της βιωσιμότητας της τοπικής μονάδας παραγωγής βιοκαυσίμων.
- Δημιουργία μονάδων αρτοποιίας.
- Στήριξη μονάδων κατάψυξης λαχανικών.

Νομός Πέλλας

- Δημιουργία μονάδων μεταποίησης τοπικών προϊόντων (κυρίως λαχανικών).
- Δημιουργία μονάδας μεταποίησης του βιομηχανικού κερασιού (Αρχάγγελος).
- Συνεργασία των συνεταιριστικών μονάδων μεταποίησης φρούτων.
- Δημιουργία μονάδων επεξεργασίας κρέατος.
- Εκσυγχρονισμός, όπου απαιτείται, των μονάδων μεταποίησης φρούτων.

Νομός Πιερίας

- Στήριξη της διεύρυνσης της υποδομής μεταποίησης χοιρινού κρέατος.
- Δημιουργία μονάδας μεταποίησης λαχανικών (κυρίως Βόρεια περιοχή).
- Συνεργασία των τοπικών τυροκομείων.
- Συνεργασία των ελαιολιβεύων.

Νομός Σερρών

- Διεύρυνση της υποδομής μεταποίησης προϊόντων κτηνοτροφίας.
- Δημιουργία υποδομής μεταποίησης λαχανικών.
- Διεύρυνση της υποδομής μεταποίησης και εμπορίας πατάτας (Βροντού).

- Δημιουργία υποδομής εμπορίας βρώσιμων σταφυλιών (Τριανταφυλλιά).

Νομός Χαλκιδικής

- Στήριξη των μονάδων μεταποίησης βρώσιμης ελιάς.
- Στήριξη της διεύρυνσης της υποδομής μεταποίησης μελιού.
- Στήριξη της συνεργασία των ελαιοτριβείων του νομού.
- Στήριξη της δημιουργίας μικρών βιοτεχνιών μεταποίησης τοπικών φρούτων.

Είναι προφανές ότι οι προτεινόμενες παρεμβάσεις στον τομέα της μεταποίησης θα αποβλέπουν στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων και θα είναι σύμφωνες με τα πρότυπα παραγωγής προϊόντων ποιότητας.

Γ. ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Για το σύνολο των Νομών της Περιφέρειας ενδεικτικά προτείνονται οι ακόλουθες παρεμβάσεις¹:

- Πρότυπα και επισκέψιμα αγροκτήματα με πρόβλεψη υποδομής διανυκτέρευσης σε περιοχές Natura 2000 (π.χ. Λίμνη Δοϊράνης) και λοιπές περιοχές
- Εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού :
 - ✓ αγροτουρισμός (π.χ. Συνεταιρισμός Γυναικών για παραδοσιακά προϊόντα- Περιοχή Πιερίων, περιοχή Πικρολίμνης Ν. Κιλκίς, Αλμωπαίος ποταμός Ν. Πέλλας).
 - ✓ οικοτουρισμός (π.χ. ποταμό Λουδία & Δ. Πλατέων & Εθνικού Πάρκου Ν. Ημαθίας, Δήμος Ν. Θεσ/νίκης),
 - ✓ θρησκευτικού στην ημιορεινή περιοχή του Ν. Σερρών
 - ✓ θρησκευτικού-ιστορικού στην περιοχή Μενοικίου
- Κατασκευή ξενώνων π.χ. περιοχή Πικρολίμνης Ν. Κιλκίς
- Παραδοσιακοί οικισμοί (π.χ. Κρωμνίας περιοχής Κύρρου)
- Δημιουργία θεματικού πάρκου αναψυχής στην περιοχή του Θερμαϊκού, βιοτεχνικού στην περιοχή Νεοχωρίου, οικολογικού και προστασίας της χλωρίδας και πανίδας στον Αξιό, ναυτιλιακών δραστηριοτήτων στην περιοχή Κύρρου, κτηνοτροφικού στο Ν. Σερρών και φυσικής ιστορίας στην περιοχή Μενοικίου.

¹ Στη μελέτη αναφέρονται αναλυτικά οι παρεμβάσεις σε κάθε νομό και περιοχή αυτών.

- Αξιοποίηση της παραλιακής ζώνης για τη δημιουργία κέντρων θαλασσοθεραπείας και σχετικών σχολών (περιοχή Θερμαϊκού).
- Ίδρυση γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών (περιοχή Γιαννιτσών).
- Δημιουργία κέντρου περιβαλλοντικής πληροφόρησης (περιοχή Βεγορίτιδας).
- Δημιουργία συνεταιρισμών για την προώθηση τοπικών παραδοσιακών ποιοτικών προϊόντων (περιοχή Γιαννιτσών, Πικρολίμνης).
- Κατασκευή και λειτουργία βιολογικών καθαρισμών για τη προστασία της λίμνης Βεγορίτιδας.
- Κατασκευή φραγμάτων για την αποταμίευση υδάτινων πόρων στην περιοχή Δοϊράνης, Σχιστόλιθου και στον ποταμό Αγγίτη (περιοχή Μενοικίου).
- Δημιουργία εργοστασίου παραγωγής υδροηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ στο φράγμα του Αξιού στο Δ.Δ. Ελεούσας.
- Κατασκευή υπόγειου αρδευτικού δικτύου χαμηλής πίεσης για σωστή διαχείριση πόρων στη γεωργία (περιοχή Θερμαϊκού), βελτίωση του αρδευτικού δικτύου στην περιοχή Μενοικίου και επέκταση αρδευτικού δικτύου (περιοχή Στρυμόνα) .
- Κατασκευή τυποποιητηρίου - συσκευαστηρίου - διαλογητηρίου – ψυκτικών χώρων οπωροκηπευτικών και ανθέων (περιοχή Θερμαϊκού).
- Δημιουργία έργων υποδομής για την αποφυγή των πλημμύρων στα επτά ρέματα της περιοχής του Θερμαϊκού.
- Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας (περιοχή Θερμαϊκού, Νομός Πιερίας) και αρδευτικών δικτύων (ορεινή περιοχή & κοινότητα Αγκίστρου).
- Αποκατάσταση της λίμνης Μαυρούδας του Δήμου Αρέθουσας
- Προσπάθεια για δημιουργία κτηνοτροφικού πάρκου, που δε συνεχίστηκε λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος από ους παραγωγούς (Δ. Ασσήρου).
- Προωθείται η δημιουργία παραδοσιακού εστιατορίου με ξενώνα στο Μνημείο Φύσης "Νυμφόπετρες" (Άνω Βρασνά).
- Διάνοιξη και βελτίωση μονοπατιών στον ποταμό Μογλενίτσα της περιοχής Κύρρου και της περιοχής Μενοικίου.
- Κατασκευή δεξαμενών ύδρευσης στο Νομό Πιερίας
- Δημιουργία μικρών βιοτεχνιών στο Νομό Σερρών

- Εξηλεκτρισμό των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων (κοινότητα Ορεινής).
- Ανάπτυξη Ευρυζωνικού Δικτύου Τοπικής Πρόσβασης στον Δήμο Σκοτούσσης Νομού Σερρών.
- Δημιουργία λαχαναγοράς (περιοχή πλησίον του Νεοχωρίου).
- Δημιουργία και διάνοιξη περιπατητικών μονοπατιών (ημιορεινή περιοχή Ν. Πιερίας και περιοχή Μενοικίου).
- Έργα υποδομής που αφορούν το Σχέδιο Προστασίας Δασοκλήματος Δ.Δ.Αγίου Πνεύματος και Εμμ. Παπά (περιοχή Μενοικίου).
- Στον τομέα συγκοινωνιών προτείνονται:
 - ✓ Βελτίωση δρομολογίων όλων των συγκοινωνιών από και προς τα αστικά κέντρα (π.χ. Τριλόφου και Φυτείας με τον Άγιο Γεώργιο Ν. Ημαθίας, Ν. Σερρών, Ν. Κιλκίς)
 - ✓ Βελτίωση ενδοδημοτικής συγκοινωνίας(π.χ. Δ. Βισαλτίας, Δ. Στρυμονικού, Δ. Εμμανουήλ Παπά Ν. Σερρών, Ανθεμόντα-Πολυγύρου)
 - ✓ Αγορά τρίτου λεωφορείου από το Δ.Καλλιθέας για τη συχνότερη πραγματοποίηση δρομολογίων
 - ✓ Διαπλάτυνση εθνικής οδού στο Δ. Εμμανουήλ Παπά.
 - ✓ Διάνοιξη και κατασκευή και της εθνικής οδού
- Στον τομέα της εκπαίδευσης προτείνονται:
 - ✓ Ίδρυση σχολείων π.χ. Ν.Νικομήδεια (Δ.Δ. Κουλούρας Ν. Ημαθίας,Δ. Σκοτούσας & Δ. Νιγρίτας Ν. Σερρών, Δ. Ανθεμόντα Ν. Χαλκιδικής)και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ιδρύματα (π.χ. περιοχή Ζερβοχωρίων-Αρναίας ν. Χαλκιδικής, Δ. Λαγκαδά, Πανεπιστήμιο στην περιοχή Θερμαϊκού)
 - ✓ Εξοπλισμός σχολείων π.χ. περιοχή Πικρολίμνης Ν. Κιλκίς, Ν. Πιερίας
- Στον τομέα της υγείας προτείνονται:
 - ✓ Ίδρυση Πολυιατρείου στο Δ.Δ. Αγ. Γεωργίου, Περιφερειακού Ιατρείου Στο Δ. Μίκρας
 - ✓ Άμεση ολοκλήρωση του νέου νοσοκομείου που θα συμβάλλει στην αποσυμφόρηση του Γενικού Νοσοκομείου Κατερίνης και στην καλύτερη παροχή υπηρεσιών υγείας στους πολίτες

- ✓ Αναβάθμιση νοσοκομείων π.χ. Νάουσας, δημιουργία Κέντρων Υγείας π.χ. Δ. Στρυμόνα Ν. Σερρών, Δ. Αγίου Γεωργίου
- ✓ Στελέχωση κέντρων υγείας με περισσότερες ειδικότητες π.χ. Σκύδρα Γιαννιτσών, περιοχή Βεγορίτιδας, Νέα Μουδανιά
- ✓ Εξοπλισμός αγροτικού ιατρείου και κέντρων υγείας π.χ. Δήμου Πλατέος Ν. Ημαθίας, Δ. Ανθεμούντα Ν. Χαλκιδικής
- Στον τομέα της διοικητικής και τεχνικής υποστήριξης προτείνεται:
 - ✓ Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και των υποδομών διοικητικής και τεχνικής στήριξης.
 - ✓ Δημιουργία "Γωνίας του Αγρότη" με στελέχωση ενός γεωπόνου, στο ΚΕΠ του Δήμου Πλατέος.
 - ✓ Δημιουργία γραφείου Αγροτικής Ανάπτυξης για την ενημέρωση των αγροτών
 - ✓ Αύξηση του αριθμού των ημερίδων και των σεμιναρίων και των τόπων που πραγματοποιούνται αυτές
 - ✓ Στο Δήμο Πλατέος του Ν. Ημαθίας προτείνεται δημιουργία "Γωνίας του Αγρότη" με στελέχωση ενός γεωπόνου.

Δ. ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

1. Παρεμβάσεις στους Τομείς της Εκπαίδευσης, Κατάρτισης Ανθρώπινου Δυναμικού και της Ενίσχυσης της Επιχειρηματικότητας σε συσχέτιση με τις προτεινόμενες αναδιρθρώσεις στον πρωτογενή τομέα

Νομός Ημαθίας

- Δημιουργία "Γωνίας του Αγρότη" με στελέχωση ενός γεωπόνου, στο ΚΕΠ του Δήμου Πλατέος.
- Περαιτέρω ενίσχυση και επέκταση του προγράμματος εκπαίδευσης- κατάρτισης αγροτών "Ήσίοδος" (πεδινή περιοχή).
- Διεξαγωγή περισσότερων προγραμμάτων εκπαίδευσης από το Κέντρο Ενημέρωσης και Επιμόρφωσης "Δήμητρα" (πεδινή περιοχή).
- Οργάνωση περισσότερων σεμιναρίων για την ενημέρωση και εκπαίδευση, που μπορούν να ενισχύσουν την επιχειρηματικότητα (περιοχή Νάουσας).

Νομός Θεσσαλονίκης

- Δημιουργία περισσότερων προγραμμάτων για την κατάρτιση των αγροτών για του πρωτογενή τομέα όπως οι νέες καλλιέργειες.
- Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας.
- Δημιουργία Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης στο Δ.Σοχού.
- Δημιουργία κτηνοτροφικού σχολείου στη νοτιοανατολική περιοχή λόγω της μεγάλης παράδοσης στην κτηνοτροφική δραστηριότητα.

Νομός Κιλκίς

- Δημιουργία γραφείου Αγροτικής Ανάπτυξης στην περιοχή του Κιλκίς για την ενημέρωση των αγροτών και η αύξηση του αριθμού των ημερίδων και των σεμιναρίων και των τόπων που πραγματοποιούνται αυτές.
- Συνέχιση προγράμματος "ΗΣΙΟΔΟΣ".

Νομός Πέλλας

- Πρόσληψη προσωπικού για την ενίσχυση της υποστήριξης των αγροτών και την καλύτερη ενημέρωσή τους στην περιοχή Βεγορίτιδας.
- Εκπαίδευση των αγροτών για χρήση νέων τεχνολογικών επιτευμάτων και εισαγωγής νέων καλλιεργειών.

Νομός Σερρών

- Χρειάζεται καλύτερη ενημέρωση των γεωργών, ειδικά για θέματα που αφορούν τη νέα ΚΑΠ, για την ένταξή τους σε χρηματοδοτικά προγράμματα με στόχο τη βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας και την οικονομική τους ενίσχυση με την πραγματοποίηση ημερίδων στις έδρες των Δήμων.
- Δημιουργία Γραφείου Ενημέρωσης Αγροτών στη έδρα Δήμων της περιοχής Μενοικίου.

Νομός Χαλκιδικής

- Ανάγκη διεξαγωγής σεμιναρίων κατάρτισης των αγροτών για να ενημερώνονται οι νέοι για τις προοπτικές που υπάρχουν αλλά και για τα προγράμματα.
- Ενημέρωση των παραγωγών για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας λόγω της ορεινότητας της περιοχής Ζερβοχωρίων-Αρναίας.

2. Εξειδίκευση παρεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον σε συσχέτιση με τις προτεινόμενες αναδιαρθρώσεις στον πρωτογενή τομέα

Νομός Ημαθίας

- Έλεγχος της ρύπανσης από αγροχημικά, αστικά ή βιομηχανικά απόβλητα και η ταχύτερη εφαρμογή και τήρηση, από τους γεωργούς, απαιτητικών προτύπων με βάση την κοινοτική νομοθεσία που αφορά το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία, ώστε να περιοριστεί η ρύπανση που έχει προκληθεί στην Τάφρο 66 και των ποταμών Λουδία, Αλιάκμονα και Τριπόταμου.

Νομός Θεσσαλονίκης

- Δημιουργία χώρων υγειονομικής ταφής (ΧΥΤΑ).
- καθορισμός ειδικών χώρων εναπόθεσης υλικών (μπάζα, ζωικά και βιομηχανικά απόβλητα)
- εντατικοποίηση των ελέγχων στις βιομηχανίες
- Ενθάρρυνση των γεωργών για εφαρμογή μίας αειφόρου γεωργίας σύμφωνα με τα πρότυπα της ορθής γεωργικής πρακτικής.
- Αξιοποίηση και ανάδειξη του Αξιού ποταμού και αποσαφήνιση του νομικού πλαισίου για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αγροτικού τουρισμού.
- Συγκρότηση περιβαλλοντικών ομάδων για την ενημέρωση των πολιτών και η Υλοποίηση δράσεων περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.
- Εφαρμογή βιολογικού καθαρισμού για την προστασία των λιμνών που αποτελούν προστατευόμενες περιοχές Ramsar.
- Δημιουργία δασικών δρόμων και περιπατητικών μονοπατιών, χώρων αναψυχής, ξενώνων και αθλητικών κέντρων με στόχο την ενίσχυση του αισθητικού και οικολογικού χαρακτήρα της περιοχής, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και την ενθάρρυνση ανάπτυξης αγροτουριστικών δραστηριοτήτων.

Νομός Κιλκίς

- Βιολογικός Καθαρισμός στον Αξιό ποταμό αλλά και για τα αστικά λύματα.
- Αποχετευτικά έργα και έργα υποδομής για αποφυγή μόλυνσης του Γαλλικού ποταμού.

- Κατασκευή φραγμάτων για την αποταμίευση υδάτινων πόρων και η επιβολή αυστηρών κυρώσεων για την υπεράντληση νερού.

Νομός Πέλλας

- Δράσεις ενημέρωσης και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης καθώς και η εκπόνηση περιβαλλοντικών μελετών.
- Στροφή από τη συμβατική στη βιολογική γεωργία.
- Εφαρμογή βιολογικού καθαρισμού.
- Δημιουργία αποχετευτικού και αρδευτικού δικτύου.
- Ένταξη της περιοχής Αψαλού-Μογλενίτσας σε περιβαλλοντικό πρόγραμμα LIFE.

Νομός Πιερίας

- Αξιοποίηση του Πλατανοδάσους Νεοκαισάρειας καθώς και η περιοχή του Πέλεκα.
- Αναβάθμιση υποβαθμισμένων περιοχών όπως της περιοχής Βατάν και στον Παράδεισο.
- Προσδιορισμός έργων υποδομής (ύδρευση, αποχέτευση και παρεμβάσεις στις πλατείες και στους χώρους πρασίνου).

Νομός Σερρών

- Ανάγκη διαφύλαξης και βελτίωσης των φυσικών πόρων και διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες.
- Ανάδειξη των δασών της περιοχής.
- Δημιουργία υποδομών χώρων αναψυχής (περιπατητικά μονοπάτια, περιβαλλοντικά πάρκα και δασικούς δρόμους) και τουριστικών υπηρεσιών.
- Ενασχόλησης με τον αγροτικό τουρισμό στη λίμνη Πεθελινού στο Δ. Στρυμόνα.
- Σύνταξη περιβαλλοντικών μελετών που θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της περιοχής. Δημιουργία χώρων εναπόθεσης απορριμμάτων στο Δ. Σερρών
- Αξιοποίηση της γεωθερμίας στην περιοχή Θερμών και στα Δ.Δ. Πατρικίου και Αχινού.
- Δημιουργία γεωλογικού πάρκου στο Δημοτικό Διαμέρισμα Αλιστράτης,
- Δημιουργία δρόμων, φραγμάτων και έργων αντιπλημμυρικής προστασίας

- Κατασκευή μονάδων επεξεργασίας των λυμάτων, με στόχο την προστασία της υγείας των δημοτών, την ποιότητα ζωής και την αειφόρο ανάπτυξη.

Νομός Χαλκιδικής

- Ανάγκη για βιολογικό καθαρισμό των λυμάτων στα Πλάγια και την Τρίγλια.
- Προστασία και η ανάδειξη ως περιοχής φυσικού κάλλους και οικολογικού ενδιαφέροντος του ποταμού Χαβριά και της περιοχής Μπάρας στα Ψακούδια.
- Δημιουργία χώρων υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων (ΧΥΤΑ).
- Υλοποίηση προγράμματος ανακύκλωσης και στην εφαρμογή βιολογικού καθαρισμού.

3. Εξειδίκευση παρεμβάσεων στο πολιτισμικό περιβάλλον σε συσχέτιση με τις προτεινόμενες αναδιαρθρώσεις στον πρωτογενή τομέα

Για το σύνολο της Περιφέρειας ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες παρεμβάσεις²:

- Μουσεία
 - ✓ Ιστορικής κληρονομιάς (π.χ. Κερδύλλια Ν.Σερρών),
 - ✓ Λαογραφικής κληρονομιάς (π.χ. Μάλγαρα Ν. Θεσ/νίκης, Δ.Δ. Φυτείας & Δ. Πλατέος Ν. Ημαθίας, Δ. Στρυμόνα & περιοχή Μενοίκου Ν. Σερρών, Δ.Δ. Παναγιάς & Δ. Σταγείρων-Ακάνθου Ν. Χαλκιδικής,)
 - ✓ Πολιτιστικής κληρονομιάς (π.χ. Δήμο Θερμαϊκού)
 - ✓ Αρχαιολογικής κληρονομιάς (π.χ. Σιντική)
 - ✓ Εικονικής Πραγματικότητας (π.χ. Αλιστράτη Ν. Σερρών)
- Ανάδειξη και αναστήλωση μνημείων (π.χ. Παλαιάς εκκλησίας των Αγίων Αναργύρων & λαογραφικού μουσείου Ν. Ημαθίας, λαογραφικού μουσείου Ν. Κιλκίς, «Αρχαίας Τραγίλου» Ν. Σερρών), ιστορικών και παραδοσιακών κτιρίων (π.χ Ν. Κιλκίς, Ν Πέλλας), πλατειών (π.χ. Κρώμνης στην περιοχή Κύρρου Ν. Πέλλας), σπηλαίων (π.χ. Πετραλώνων Ν. Χαλκιδικής)
- Οικονομική ενίσχυση των πολιτιστικών συλλόγων – φεστιβάλ πχ. περιοχής της Νάουσας, Ν. Κιλκίς.

² Στη μελέτη αναφέρονται αναλυτικά οι παρεμβάσεις σε κάθε νομό και περιοχή αυτών.

- Προστασία, συντήρηση, και ανάδειξη μύλων (Βυζαντινοί υδρόμυλοι στο Μετόχι Ν. Χαλκιδικής), γεφυριών (π.χ. Κερδύλιο Όρος & Αηδονοχώρι Ν. Σερρών), χάραξη μονοπατιών & δρόμων, κ.λπ.
- Δημιουργία υποδομών πολιτιστικών εκδηλώσεων π.χ. Ν. Κιλκίς, Ν. Πέλλας, Δημοτικής Επιχείρησης Πολιτισμού στο Ν. Χαλκιδικής, εκθεσιακός χώρος σχετικού με το προσφυγικό στοιχείο της Μ. Ασίας στο Ν. Χαλκιδικής,
- Δημιουργία χώρων αναψυχής και σύνδεση τους με πολιτιστικές δραστηριότητες για αύξηση της τουριστικής κίνησης (π.χ. Ν. Κιλκίς, ορεινή περιοχή Ν. Σερρών)

4. Έμφαση στις Καινοτόμες Δράσεις

- Χρησιμοποίηση βιολογικών πρώτων υλών για την παραγωγή βιοκαυσίμων, όπως:
 - ✓ Ζαχαρότευτλων, αραβοσίτου και σόργου για παραγωγή βιοαιθανόλης
 - ✓ Ηλίανθου και ελαιοκράμβης για παραγωγή βιοντίζελ.

Η ελαιοκράμβη είναι νέα καλλιέργεια, γι' αυτό η εισαγωγή και η επέκταση της θα είναι σταδιακή. Μπορεί να υποκαταστήσει τα χειμερινά σιτηρά.

- Δημιουργία πρότυπης θερμοκηπιακής μονάδας και έργων αξιοποίησης της γεωθερμίας για παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος στο Δήμο Αλεξάνδρειας (πεδινή περιοχή Νομού Ημαθίας).
- Βιολογική καλλιέργεια καστανιάς (Νότια περιοχή Νομού Πιερίας).
- Αναμονή λειτουργίας εργοστασίου παραγωγής βιομάζας από ενεργειακά φυτά ενδεικτικά στο Δ.Δ Παραλιμνίου (Περιοχή Στρυμόνα).
- Εκτροφή βουβαλιών ενδεικτικά στο Δ.Δ. Χρυσοχώραφω (Περιοχή Στρυμόνα).